ศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการมีชีวิตรอดและประสิทธิภาพการเข้าทำลายแมลงของไส้เดือนฝอย Steinernema และ Heterorhabditid

Study on persistence and efficacy of Entomopathogenic Nematode, Steinernema and Heterorhabditid

วิไลวรรณ เวชยันต์ สาทิพย์ มาลี

กลุ่มกีฏและสัตววิทยา สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช

บทคัดย่อ

ทดสอบชนิดดินต่อความสามารถในการอยู่รอดและเข้าทำลายแมลงของไส้เดือนฝอย *Steinernema riobrave* และ*Steinernema siamkayai* ภายใต้อุณหภูมิ 30 และ 35 องศาเซลเซียส ดำเนินการทดลองที่ห้องปฏิบัติการกลุ่มงานวิจัยการปราบศัตรูพืชทางชีวภาพ กลุ่มกีฏและสัตววิทยา สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช ระหว่างเดือนตุลาคม 2551 ถึงเดือนกันยายน 2553 วางแผนการทดลองแบบ Factorial in CRD 2 ปัจจัย (3x2) มี 4 ซ้ำ คือ ปัจจัย A ชนิดดิน ได้แก่ ดินทราย ดินร่วนปนทราย และดินเหนียว ปัจจัย B ชนิดไส้เดือนฝอย *S. riobrave* และ*S. siamkayai* ดำเนินการทดลองโดยดัดแปลงจากวิธีการของ (Glazer et al., 2000) พบว่าที่ 30 °ซ *S. riobrave* สามารถมีชีวิตรอดในดินทรายได้นานกว่าดินร่วนปนทรายและดินเหนียว ในดินร่วนปนทรายความสามารถในการอยู่รอดลดลงอย่างรวดเร็วและมีค่าเท่ากับศูนย์ภายใน 20-35 วัน ในดินเหนียวความสามารถในการอยู่รอดของ *S. riobrave* และ *S. siamkayai* อยู่ในระดับต่ำ (20 และ 15%) และลดลงอย่างช้าๆ จนกระทั่งไม่สามารถอยู่รอดได้หลังการทดลอง 25-30 วัน ที่อุณหภูมิสูง 35 °ซ ไส้เดือนฝอย *S. riobrave* สามารถอยู่รอดในดินทรายได้ในระดับสูง (95%) *S. siamkayai* มีอัตราการรอดชีวิตในระดับต่ำ (30%) ช่วง 5-10 วันหลังการทดลองการรอดชีวิตจะลดลงอย่างช้าๆ จากนั้นการรอดชีวิตจะลดลงอย่างรวดเร็วและเท่ากับศูนย์ภายใน 30 วัน ในดินเหนียวความสามารถในการรอดชีวิตของไส้เดือนฝอย *S. riobrave* และ *S. siamkayai* จะลดลงอย่างรวดเร็ว และไม่สามารถอยู่รอดได้ภายในเวลา 20 วัน

คำสำคัญ : ไส้เดือนฝอยศัตรูแมลง *S. riobrave* อุณหภูมิ ชนิดดิน

รหัสการทดลอง 07-01-49-06-04-04-10-52

คำนำ

ไส้เดือนฝอยศัตรูแมลงในวงศ์ Steinernematidae และ Heterorhabditidae เป็นไส้เดือนฝอยที่มีความสามารถในการเข้าทำลายและพัฒนาตัวเองภายในแมลงหลายชนิด (Kaya และ Gaugler, 1993) ในสภาพแวดล้อมภายในดินไส้เดือนฝอยมีการดำรงชีวิตในสภาพตัวอ่อนระยะทำลาย(Infective juveniles, IJs) ซึ่งจัดว่าเป็นระยะของไส้เดือนฝอยระยะเดียวที่มีการดำรงชีวิตอย่างอิสระภายนอกลำตัวแมลง เมื่อตัวอ่อนระยะทำลายของไส้เดือนฝอยพบแมลงอาศัย การเข้าทำลายซึ่งผ่านทางช่องเปิดทางธรรมชาติ (natural openings) ของแมลงเช่น ปาก ทวารหนัก และรูหายใจ (spiracles) จึงเกิดขึ้น (Koppenhofer และคณะ,1995) หลังจากที่ตัวอ่อนระยะทำลายมีการเคลื่อนที่เข้าไปในภายในลำตัวแมลงเรียบร้อยแล้ว ไส้เดือนฝอยจะมีการพัฒนาการจนกระทั่งเป็นตัวเต็มวัยซึ่งมีการผสมพันธุ์และให้กำเนิดไส้เดือนฝอยในรุ่นต่อไป โดยทั่วไปแล้ว ไส้เดือนฝอยจะมีการพัฒนาการภายในตัวแมลงจำนวน 2 ถึง 3 รุ่น (generation) จึงมีการเคลื่อนที่ออกสู่สภาพแวดล้อมภายในดินในลักษณะของตัวอ่อนระยะทำลายต่อไป

การนำไส้เดือนฝอยไปใช้ควบคุมแมลงศัตรูพืชโดยเฉพาะกับแมลงที่อาศัยในดิน การมีชีวิตรอดเพื่อเคลื่อนที่เข้าทำลายแมลงของไส้เดือนฝอยขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยภายใน เช่น พฤติกรรม ลักษณะทางกายภาพ และพันธุกรรมของไส้เดือนฝอย ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอก คือ สภาพแวดล้อมโดยเฉพาะความชื้นดิน อุณหภูมิ ลักษณะเนื้อดิน เป็นต้น Kung และคณะ (1990) รายงานว่าความชื้นในดินร่วนปนทรายที่มีผลให้ *S. carpocapsae* อยู่รอดสูงสุด คือ 2 % และเมื่อระดับความชื้นสูงขึ้นเป็น 4 8 และ 16 % ความสามารถ ในการอยู่รอดลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ระดับความชื้น 16 % ความสามารถในการอยู่รอดลดลงต่ำกว่า 20 % ภายในระยะเวลา 1 สัปดาห์ และจากการทดลองของวัชรี และสาทิพย์ (2551) พบว่าในดินร่วนปนทรายที่มีความชื้น 16% ที่อุณหภูมิ 25 °ซ คงที่ตลอดระยะเวลาการเก็บนาน 30 วัน *S. carpocapsae* และ *S. riobrave* และมีชีวิตรอดและมีประสิทธิภาพการเข้าทำลายแมลงมากกว่า 80% และลดลงเมื่อความชื้นดินลดลง พิมลพร และคณะ (2542) รายงานว่า ตัวอ่อนระยะทำลายของไส้เดือนฝอย *S. carpocapsae* (All strain) มีการอยู่รอดได้ดีที่สุดในดินร่วนปนทรายที่มีระดับความชื้น 6 % (w/w) อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากปัจจัยทางด้านความชื้นและลักษณะของเนื้อดิน แล้ว อุณหภูมิเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการอยู่รอดและความสามารถในการเข้าทำลายของไส้เดือนฝอยภายในดิน (Kaya, 1990; Mason และ Hominick, 1995) ดังนั้นในการพัฒนาไส้เดือนฝอยที่ทนอุณหภูมิสูง เช่น *Steinernema riobrave* ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่นำเข้าจากต่างประเทศที่มีถิ่นกำเนิดในเขตร้อน (Cabanillas, 1994) และ *Steinernema siamkayai* สายพันธุ์ท้องถิ่นของไทยที่ค้นพบในจังหวัดเพชรบูรณ์ (Stock et al, 1998) ไปใช้ควบคุมแมลงศัตรูในสภาพไร่ ซึ่งมีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงกว่า 25 °ซ และมีแนวโน้มจะสูงขึ้นทุกปี และในสภาพธรรมชาติ ความชื้นในดินมีการเปลี่ยนแปลงตลอดตามอุณหภูมิและลักษณะเนื้อดิน และปัจจัยอื่นๆ ซึ่งในแต่ละพื้นที่มีลักษณะโครงสร้างและเนื้อดินที่แตกต่างกันทำให้ปัจจัย

ต่างๆ เช่น ปริมาณความชื้น อุณหภูมิในดิน และออกซิเจนในดิน ปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลต่อความอยู่รอดและประสิทธิภาพของไส้เดือนฝอย (Kung *et al*., 1990) ดังนั้นจึงได้ศึกษาผลของลักษณะเนื้อดิน อุณหภูมิ ต่อการคงอยู่และประสิทธิภาพการเข้าทำลายแมลงของไส้เดือนฝอย *S. riobrave* และ *S. siamkayai* ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลสำคัญ และเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการนำไส้เดือนฝอยที่ทนอุณหภูมิสูง *S. riobrave* และ *S. siamkayai* ไปใช้ควบคุมแมลงศัตรูพืชในดินแต่ละท้องที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วิธีดำเนินการ

อุปกรณ์

1. ตัวอ่อนไส้เดือนฝอยระยะเข้าทำลายแมลง 2 ชนิด คือ *Steinernema riobrave* และ *Steinernema siamkayai*
2. หนอนกินรังผึ้ง *Galleria mellonella* วัย 5-6
3. ตู้อบนึ่งฆ่าเชื้อ
4. ตู้ควบคุมอุณหภูมิ
5. กล้องจุลทรรศน์
6. กระบอกตวง
7. บิกเกอร์
8. จานพลาสติก
9. Auto pipette
10. กล่องพลาสติกพร้อมฝา
11. ถ้วยพลาสติกพร้อมฝา
12. ดินทดสอบ ได้แก่ ดินทราย ดินเหนียว และดินร่วนปนทราย

วิธีการ

วางแผนการทดลองแบบ Factorial in CRD (3x2) มี 4 ซ้ำ คือ ปัจจัย A ได้แก่ เนื้อดิน ชนิดดินทราย ดินร่วนปนทราย และดินเหนียว ปัจจัย B ชนิดของไส้เดือนฝอย ได้แก่ *S. riobrave* และ *S. siamkayai* ทำการทดลองโดยดัดแปลงจากวิธี Soil bioassay (Glazer et al., 2000) ดินที่นำมาใช้ในการทดลองนำไปอบฆ่าเชื้อที่อุณหภูมิ 150 องศาเซลเซียส ทิ้งให้เย็น ก่อนนำมาใส่ในถ้วยพลาสติกขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4 เซนติเมตร และสูง 4 เซนติเมตร ถ้วยละ 10 กรัม ทำการหยดไส้เดือนฝอยในปริมาณ 200 ตัวในน้ำ 200 ไมโครลิตร ลงในถ้วยพลาสติกที่เตรียมไว้ จากนั้นนำถ้วยพลาสติกดังกล่าวเก็บในตู้ควบคุมอุณหภูมิที่ระดับอุณหภูมิ 30 และ 35 องศาเซลเซียส ทุก 5 วัน จะนำมา ตรวจสอบความสามารถในการอยู่รอดของไส้เดือนฝอย โดยการใส่หนอนกินรังผึ้งวัย 5-6 ถ้วยละ 1 ตัว และทำการตรวจนับหนอนที่ตายทุก 5 วัน หนอนที่ตายนำมาผ่าเพื่อนับไส้เดือนฝอยที่ผ่าน

เข้าสู่หนอนสำเร็จ โดยทำการตรวจการอยู่รอดของไส้เดือนฝอยทุก 5 วัน เป็นเวลา 35 วัน ทำการทดลองกรรมวิธีละ 4 ซ้ำ

เวลาและสถานที่

เวลา : ตุลาคม 2551-กันยายน 2553
สถานที่ : ห้องปฏิบัติการกลุ่มงานวิจัยการปราบศัตรูพืชทางชีวภาพ
กลุ่มกีฏและสัตววิทยา สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช

ผลและวิจารณ์การทดลอง

ความสามารถในการอยู่รอดของตัวอ่อนระยะทำลายของไส้เดือนฝอย *S. riobrave* และ *S. siamkayai* ในดินทั้ง 3 ชนิด ที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส พบว่า ไส้เดือนฝอย *S. riobrave* และ *S. siamkayai* สามารถอยู่รอดในเนื้อดินที่เป็นแบบดินทรายได้สูงสุด รองลงมาเป็นดินร่วนปนทราย และดินเหนียว จากตารางที่ 1 พบว่า

5 วัน หลังการทดลอง ไส้เดือนฝอย *S. riobrave* สามารถอยู่รอดและเข้าทำลายแมลงในเนื้อดินที่เป็นแบบดินทรายเท่ากับ 100% สูงกว่าและแตกต่างทางสถิติจากดินร่วนปนทราย (65%) และดินเหนียว (20 %) และ *S. siamkayai* สามารถอยู่รอดในดินทรายและดินร่วนปนทรายเท่ากับ 85% และ 80% สูงกว่าและแตกต่างทางสถิติกับดินเหนียวซึ่งไส้เดือนฝอยมีความสามารถอยู่รอดในระดับต่ำเท่ากับ 15%

10 วัน ตัวอ่อนไส้เดือนฝอย *S. riobrave* มีความสามารถในการอยู่รอดในดินทั้ง 3 ชนิด สูงกว่าไส้เดือนฝอย *S. siamkayai* โดยสามารถอยู่รอดในเนื้อดินที่เป็นแบบดินทรายได้สูงสุด รองมาคือร่วนปนทราย และดินเหนียว เท่ากับ 85, 35 และ 15% ตามลำดับ

15 วัน ไส้เดือนฝอย *S. riobrave* สามารถอยู่รอดและเข้าทำลายแมลงในเนื้อดินที่เป็นแบบดินทรายเท่ากับ 45% สูงกว่าและแตกต่างทางสถิติจากดินร่วนปนทรายและดินเหนียว ไส้เดือนฝอย *S. siamkayai* สามารถอยู่รอดได้ในระดับต่ำในดินทราย ดินร่วนปนทราย และดินเหนียว เท่ากับ 30 20 และ 15% (ภาพที่ 1)

20 วันหลังการทดลอง ความสามารถในการอยู่รอดของไส้เดือนฝอย *S. riobrave* และ *S. siamkayai* ในดินทั้ง 3 ชนิด ในระดับต่ำไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 1) ซึ่งความสามารถในการอยู่รอดและเข้าทำลายแมลงของไส้เดือนฝอยทั้ง 2 ชนิด ในดินทราย ดินร่วนปนทราย และดินเหนียวจะลดลงอย่างรวดเร็วและไม่สามารถอยู่รอดได้เมื่อสิ้นสุดการทดลองที่ 35 วัน (ภาพที่ 1) อาจเนื่องจากในดินทรายและดินร่วนปนทรายช่องว่างระหว่างเม็ดดินมีขนาดใหญ่ ปริมาณสัดส่วนของอากาศมีมากกว่าน้ำ ซึ่งสำหรับไส้เดือนฝอยแล้วลักษณะดังกล่าวเหมาะสมต่อการนำอาหารที่สะสมไว้ภายในตัวมาใช้อย่างมี

ประสิทธิภาพ (Georgis และ Poinar, 1983) ดังนั้นจึงพบว่าไส้เดือนฝอยสามารถมีชีวิตรอดได้เป็นระยะเวลานาน ส่วนในดินที่มีอัตราส่วนดินเหนียวสูง ช่องว่างระหว่างเม็ดดินมีขนาดเล็ก และปริมาณสัดส่วนของน้ำมีมากกว่าอากาศ สภาวะแวดล้อมดังกล่าวทำให้การเผาผลาญอาหารที่สะสมไว้เป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้ความสามารถในการอยู่รอดของไส้เดือนฝอยในดินชนิดนี้ต่ำ

Kung และคณะ (1990) รายงานว่า *S. carpocapsae* สามารถอยู่รอดได้ดีที่สุดในดินร่วนปนทราย รองลงมาคือ ดินทราย ดินร่วนเหนียว และดินเหนียว ตามลำดับ เนื่องจากขนาดของช่องว่างระหว่างเม็ดดินมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเคลื่อนที่เข้าทำลายแมลงของไส้เดือนฝอยในดิน การเคลื่อนที่และความสามารถในการเข้าทำลายของไส้เดือนฝอยจะลดลงในดินที่มีอัตราส่วนของดินเหนียวสูงขึ้น (Georgis และ Poinar, 1983; Moyle และ Kaya, 1981; Molyneux และ Bedding, 1984)

ที่อุณหภูมิ 35 องศาเซลเซียส การอยู่รอดและความสามารถในการเข้าทำลายแมลงของไส้เดือนฝอย *S. riobrave* และ *S. siamkayai* ในเนื้อดินชนิดต่างๆ จากการทดลองพบความแตกต่างของความสามารถในการอยู่รอดของตัวอ่อนระยะทำลายของ *S. riobrave* ในดินทั้ง 3 ชนิด ในเนื้อดินที่เป็นแบบดินทราย ตัวอ่อนไส้เดือนฝอยสามารถอยู่รอดได้สูงสุดรองลงมาคือ ดินเหนียวและดินร่วนปนทราย เท่ากับ 95 65 และ 20% ตามลำดับ (ตารางที่ 2) และความสามารถในการอยู่รอดในดินเหนียวจะลดลงอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะ 10 วัน หลังการทดลอง เท่ากับ 10% และ ในเนื้อดินที่เป็นแบบดินร่วนปนทราย หลังการทดลอง 5 วัน ความสามารถในการอยู่รอดของตัวอ่อนระยะทำลายของ *S. siamkayai* ตัวอ่อนไส้เดือนฝอยสามารถอยู่รอดได้สูงสุด เท่ากับ 40% รองลงมาคือ ดินเหนียว (35%) และดินร่วนปนทราย (30%) ตามลำดับ (ภาพที่ 2) จากนั้นความสามารถในการอยู่รอดของตัวอ่อนไส้เดือนฝอยจะลดลงอย่างช้าๆ และไม่สามารถอยู่รอดได้หลังการทดลอง 20-35 วัน

อุณหภูมิในดินเป็นอีกปัจจัยที่มีผลต่อการอยู่รอดไส้เดือนฝอย*S. siamkayai* สามารถอยู่รอดและมีประสิทธิภาพการเข้าทำลายแมลงในดินทั้ง 3 ชนิด ได้ต่ำกว่า *S. riobrave* โดยสามารถอยู่รอดในดินทรายได้สูงกว่าและแตกต่างทางสถิติจากดินร่วนปนทรายและดินเหนียวโดยเฉพาะช่วงเวลา 15-20 วัน เช่นเดียวกับ บัญชา และคณะ (2542) รายงานว่าอุณหภูมิมีผลต่อการอยู่รอดและความสามารถในการเข้าทำลายของตัวอ่อนระยะทำลายของไส้เดือนฝอย *S. carpocapsae* ที่อุณหภูมิ 35 °ซ ความสามารถในการอยู่รอดและการเข้าทำลายลดลงอย่างรวดเร็วและมีค่าเท่ากับศูนย์ภายใน 6-8 สัปดาห์

Kaya (1990) รายงานว่า อุณหภูมิเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเคลื่อนที่และการใช้พลังงานของไส้เดือนฝอย เมื่อไส้เดือนฝอยลงสู่ดินการเผาผลาญพลังงานภายในตัวเองย่อมเกิดขึ้น ซึ่งอัตราการเผาผลาญพลังงานดังกล่าวนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมของไส้เดือนฝอยนั่นเอง ที่อุณหภูมิสูงไส้เดือนฝอยมีการ

เคลื่อนที่และมีกิจกรรมมากกว่าในที่อุณหภูมิต่ำ ดังนั้นจึงพบว่าเปอร์เซ็นต์การอยู่รอดของไส้เดือนฝอยในสภาพแวดล้อมอุณหภูมิสูงนั้นต่ำกว่าที่อุณหภูมิต่ำกว่า (Mason และ Hominick, 1995)

สรุปผลการทดลองและคำแนะนำ

ความสามารถในการอยู่รอดและเข้าทำลายแมลงของไส้เดือนฝอย *S. riobrave* และ *S. siamkayai* ที่ 30 °ซ สามารถมีชีวิตรอดในดินทรายได้นานกว่าดินร่วนปนทรายและดินเหนียว ในดินร่วนปนทรายความสามารถในการอยู่รอดลดลงอย่างรวดเร็วและมีค่าเท่ากับศูนย์ภายใน 20-35 วัน ในดินเหนียวความสามารถในการอยู่รอดของ *S. riobrave* และ *S. siamkayai* อยู่ในระดับต่ำเท่ากับ 20 และ 15% และลดลงอย่างช้าๆ จนกระทั่งไม่สามารถอยู่รอดได้หลังการทดลอง 25-30 วัน ที่อุณหภูมิสูง 35 °ซ ไส้เดือนฝอย *S. riobrave* สามารถอยู่รอดในดินทรายได้ในระดับสูงเท่ากับ 95% *S. siamkayai* มีอัตราการรอดชีวิตในระดับต่ำ (30%) การรอดชีวิตจะลดลงอย่างช้าๆ ช่วง 5-10 วัน หลังการทดลอง ที่ 15 วัน การรอดชีวิตลดลงอย่างรวดเร็วและเท่ากับศูนย์ภายใน 30 วัน แต่ในดินเหนียวความสามารถในการรอดชีวิตของไส้เดือนฝอย *S. riobrave* และ *S. siamkayai* เท่ากับ 65% และ 35% ลดลงอย่างรวดเร็ว และไม่สามารถอยู่รอดได้ภายในเวลา 20 วัน จากการทดลองในครั้งนี้เป็นไปตามข้อสรุปดังที่กล่าวมาคือ ในดินทรายและดินร่วนปนทราย เปอร์เซ็นต์ ในการอยู่รอดของไส้เดือนฝอยสูง ส่วนในดินเหนียวเปอร์เซ็นต์ในการอยู่รอดของไส้เดือนฝอยต่ำ

การเก็บรักษาและการนำไส้เดือนฝอยไปใช้เพื่อการควบคุมแมลงศัตรูพืชนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องของอุณหภูมิในสภาพแวดล้อมที่อุณหภูมิสูงเกิน 30 °ซ นั้น นอกจากจะมีผลต่อการอยู่รอดของไส้เดือนฝอยในดินแล้ว ยังมีผลต่อความสามารถในการขยายพันธุ์ของไส้เดือนฝอยภายในตัวแมลง ซึ่งมีผลต่อเนื่องถึงการเพิ่มปริมาณของไส้เดือนฝอยในสภาพธรรมชาติ (nematode recycle) (Grewal และคณะ, 1994) การเพิ่มปริมาณของไส้เดือนฝอยในลักษณะดังกล่าวมีผลดีต่อเนื่องถึงการลดการใช้ไส้เดือนฝอยเพื่อการควบคุมแมลงศัตรูพืชบ่อยครั้ง เนื่องจากจะทำให้เกิดการควบคุมแมลงศัตรูพืชโดยไส้เดือนฝอยในพื้นที่นั้น ๆ โดยตัวมันเองตลอดไป ดังนั้นปัจจัยเรื่องของอุณหภูมิจึงถือว่ามีความสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงเพื่อให้การควบคุมแมลงศัตรูพืชโดยไส้เดือนฝอยประสบความสำเร็จสูงสุดดังที่ต้องการ

คำขอบคุณ

ขอขอบคุณนางสาวประยูร จันทร์นาม นักวิชาการเกษตร ที่ทำหน้าที่ช่วยเหลืองานวิจัยตลอดระยะเวลาที่ทำการทดลอง จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

สุทธิชัย สมสุข และวัชรี สมสุข. 2543. ผลของความชื้นในดินต่อการอยู่รอดของไส้เดือนฝอยศัตรูแมลง *Steinernema* spp. วารสารกีฏและสัตววิทยา 22(3) : 228-240. รายงานการวิจัยประจำปี 2551

พิมลพร นันทะ วัชรี สมสุข นุชนารถ ตั้งจิตสมคิด และ บัญชา ชิณศรี. 2542. อิทธิพลของเนื้อดินและความชื้นต่อการอยู่รอดและการเข้าทำลายแมลงของไส้เดือนฝอย *Steinernema carpocapsae* (all strain). ใน การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 37 สาขาพืช สาขาส่งเสริมนิเทศศาสตร์เกษตร 3-5 กุมภาพันธ์ 2542, หน้า 326-332.

Cabanillas, H.E., G.O. Jr. Poinar and J.R. Raulston. 1994. *Steinernema riobravis* n. sp. (Rhabditida: Steinernematidae) from Texas. Fundam. Appl. Nematol. 17:123-131

Glazer, I. and E.E. Lewis. 2000. Bioassays for entomopathogenic nematode, pp. 229-247. *In* A. Navon and K.R.S. Ascher (eds.). Bioassays of Entomopathogenic Microbes and Nematodes. CAB International. London

Grewal, P. S., S. Selvan and R. Gaugler. 1994. Thermal adaptation of entomopathogenic nematodes : niche breadth for infection, estabishment, and reproduction. J. Thermal Biol. 19 : 245-253.

Kung, S.P., R. Gaugler and H.K. Kaya. 1990. Influence of soil pH and oxygen on persistence of *Steinernema* spp.. J. Nematol. 22(4) : 440-445.

Kung S.P., R.Gaugler and H.K. Kaya. 1991. Effects of soil temperature, moisture, and relative humidity on entomopathogenic nematode persistence. J. Invertebrate Pathology. 57(2) : 242-249.

Mason, J. and W. M. Hominick. 1995. The effect of temperature on infection, development and reproduction of heterorhabditids. J. Helminth. 69 : 337-345.

Molyneux, A. S. 1985. Survival of infective juveniles of *Heterorhabitis* spp., and *Steinernema* spp. (Nematoda : Rhabditida) at various temperatures and their subsequent infectivity of insects. Revue Nematol. 8 : 165-170.

Stock, S.P., V. Somsook and A.P. Reid. 1998. *Steinernema siamkayai* n. sp. (Rhabditida: Steinernematidae), an entomopathogenic nematode from Thailand. Syst. Parasitol. 41:105-113.

ตารางที่ 1 เปอร์เซ็นต์การอยู่รอดของไส้เดือนฝอย *S. riobrave* และ *S. siamkayai* ในดินทราย ดินร่วนปนทราย และดินเหนียว ที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส

ชนิดไส้เดือนฝอย	ชนิดดิน	% การอยู่รอดของไส้เดือนฝอยภายในเวลา			
		5 วัน	10 วัน	15 วัน	20 วัน
S. riobrave	ดินทราย	100 a	80 a	45 a	25 a
	ดินร่วนปนทราย	65 b	35 b	10 b	5 a
	ดินเหนียว	20 c	15 c	10 b	10 a
S.siamkayai	ดินทราย	85 a	40 a	30 a	20 a
	ดินร่วนปนทราย	80 a	25 a	20 ab	10 a
	ดินเหนียว	15 b	15 b	15 b	5 a

[1/] ค่าเฉลี่ยในสดมภ์เดียวกันที่ตามด้วยตัวอักษรเหมือนกันไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% วิเคราะห์โดยวิธี DMRT

ตารางที่ 2 เปอร์เซ็นต์การอยู่รอดของไส้เดือนฝอย *S. riobrave* และ *S. siamkayai* ในดินทราย ดินร่วนปนทราย และดินเหนียว ที่อุณหภูมิ 35 องศาเซลเซียส

ชนิดไส้เดือนฝอย	ชนิดดิน	% การอยู่รอดของไส้เดือนฝอยภายในเวลา			
		5 วัน	10 วัน	15 วัน	20 วัน
S. riobrave	ดินทราย	95 a	85a	45a	15 a
	ดินร่วนปนทราย	20 c	15 b	5 b	5 ab
	ดินเหนียว	65 b	10 b	5 b	0 b
S.siamkayai	ดินทราย	30 a	30 a	25 a	20 a
	ดินร่วนปนทราย	40 a	15 ab	5 b	0 b
	ดินเหนียว	35 a	5 b	5 b	0 b

[1/] ค่าเฉลี่ยในสดมภ์เดียวกันที่ตามด้วยตัวอักษรเหมือนกันไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% วิเคราะห์โดยวิธี DMRT

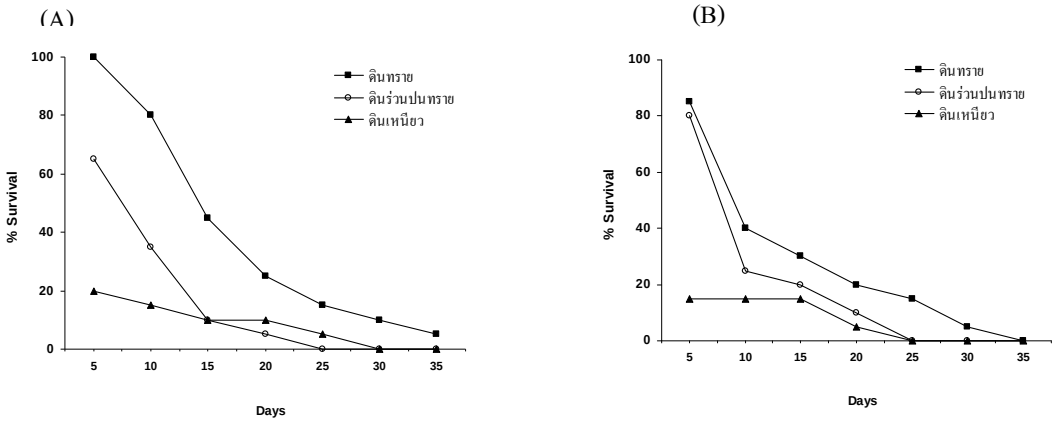

ภาพที่ 1 เปอร์เซ็นต์การมีชีวิตรอดของไส้เดือนฝอย *Steinernema riobrave* (A) และ *Steinernema siamkayai* (B) ในดินชนิดต่างๆ ที่อุณหภูมิ 30 องศาเซลเซียส

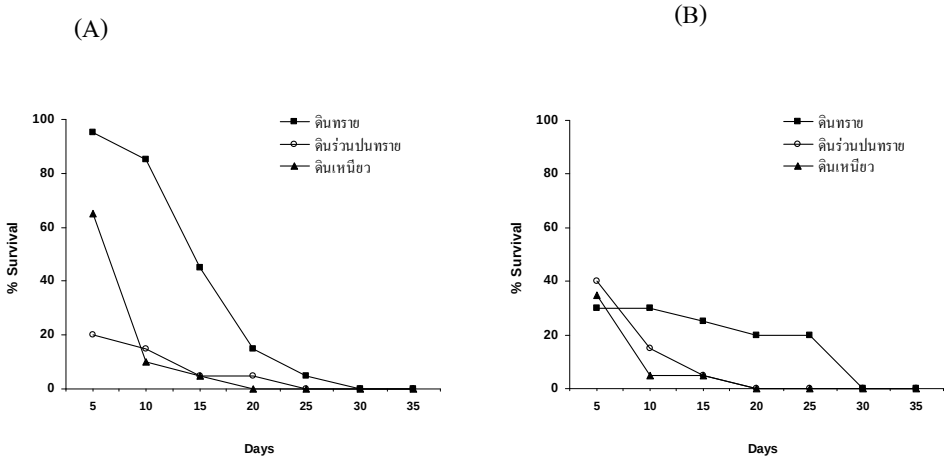

ภาพที่ 2 เปอร์เซ็นต์การมีชีวิตรอดของไส้เดือนฝอย *Steinernema riobrave* (A) และ *Steinernema siamkayai* (B) ในดินชนิดต่างๆ ที่อุณหภูมิ 35 องศาเซลเซียส